

INLEIDING

Inhoudsopgave Kadernota 2018		Pagina
1.	INLEIDING	2
1.1	Verantwoording - Samen Hatterem <i>“Koers houden en verbinden”</i>	2
1.2	Verantwoording - positie kadernota	4
2.	FINANCIEEL PERSPECTIEF	5
2.1	Meerjarenperspectief exploitatie	5
2.2	Financiële kaders	6
3.	ONTWIKKELING ALGEMENE RESERVE	7
3.1	Indicatie reservepositie	7
4.	BEGROTINGSRICHTLIJNEN	7
4.1	Technische uitgangspunten	7
5.	ONTWIKKELINGEN PROGRAMMA'S	8
5.1	Beleidskaders	8
5.2	Programma 1 Sociaal Sterk	8
5.3	Programma 2 Wonen, werken en recreëren	14
5.4	Programma 3 Besturen en organiseren	22
5.5	Programma 4 Bedrijfsvoering / Overhead	29
6.	BEGROTINGSVOORBEREIDING : PROCES EN PLANNING	30

1. INLEIDING

1.1 Verantwoording – Samen verder bouwen aan de toekomst van Hattem

Samen op zoek naar balans. Dat is wat we voortdurend doen. We proberen de goede balans te vinden tussen ambities en mogelijkheden. Dat vraagt soms om moeilijke keuzes en daar zijn we in Hattem niet altijd goed in. Hoe scherp maken we ons profiel als gemeente? En waar gaan die keuzes over en hoe zwart wit zijn die? Bestuurlijke zelfstandigheid versus bestuurskracht? Samenwerken, uitbesteden of zelf doen? Lastendruk versus voorzieningenniveau? Ontwikkeling versus behoud? Is geld leidend of inhoud? We hebben er samen een weg in gezocht als raad, college, organisatie en stad. Het vinden van die weg was niet makkelijk in een steeds sneller veranderende wereld met nieuwe en complexe opgaven. Het economisch tij en de financiële ontwikkelingen zaten daarbij zeker niet mee. Als je dan kijkt wat we samen hebben bereikt, dan mogen we ook best tevreden, of zelfs trots op Hattem zijn.

Dit is de laatste kadernota in deze collegeperiode. Terugkijkend constateren we dat het collegeprogramma 2014-2018 “Samen bouwen aan de toekomst van Hattem” grotendeels is uitgevoerd. Met de positiewisseling van coalitie en oppositie en de wens om het meer dan voorheen samen met Hattem te doen, hebben we niet veel op automatismen terug kunnen vallen. We hebben op allerlei vlakken aan vernieuwing van de gemeente Hattem gewerkt en daarin een aantal lijnen uitgezet. Er is natuurlijk niet alleen aan vernieuwing gewerkt, we hebben ook gewerkt aan behoud of versterking van het goede dat er al is. Daarnaast hebben we ook gewerkt aan het oplossen of onder controle krijgen van een aantal moeilijke dossiers.

Deze kadernota geeft geen overzicht van *alle* ambities die we voor 2018 hebben voor Hattem. We werken immers dagelijks aan de realisatie van visies en ambities. Veel ligt al vast in de lopende begroting en bestaande beleidskaders. We benoemen in deze kadernota de nieuwe ontwikkelingen waarvan we vinden dat die opgepakt moeten worden en waarvan we weten dat die nieuw budget gaan vragen. Wat onze financiële mogelijkheden zijn voor het realiseren van nog meer ambities, is nog onzeker. De meicirculaire was nog niet bekend bij het schrijven van deze kadernota en de vraag is of de septembercirculaire op tijd beschikbaar zal zijn om mee te nemen in de begroting.

In deze kadernota en richting de begroting 2018 willen we de lijnen doortrekken zoals we die aan het begin van deze collegeperiode uitgezet hebben:

- We pakken de nieuwe taken die het Rijk aan ons opdraagt zorgvuldig en pragmatisch op. We kiezen daarbij ons eigen tempo, maar laten het niet op het laatste moment aankomen. De drie decentralisaties in het sociaal domein hebben we goed opgepakt en we maken nu de slag naar de transformatie. De implementatie van de Omgevingswet hebben we nog niet vertaald naar een structurele budgetvraag. We verwachten daar in 2018 meer zicht op te krijgen. Tot die tijd hebben we incidentele middelen in de begroting.
- We zijn er tot nu toe in geslaagd om een goed voorzieningenniveau voor Hattem te behouden. Het zwembad draait nu de exploitatie zoals we die in 2015 acceptabel achtten. Er is een nieuwe aansturing op de combinatie zwembad en kulturhus waarmee ook de verbinding tussen beide is verstevigd. De komst van de bibliotheek naar de Marke is een keuze voor behoud van de bibliotheek en versterking van de Marke als geheel. Een keuze die financiële consequenties heeft, maar die we verantwoord vinden.
- Hattem is een hoog gewaardeerde woongemeente. Assenrade nadert zijn voltooiing en daarmee is 't Veen de enige locatie in Hattem waar nog woningbouw op enige schaal te realiseren is. We zetten dus ook in op de ontwikkeling van 't Veen en hopen daar vooralsnog

uit te kunnen met de incidentele middelen die in de vorige begroting zijn toegekend, aangevuld met het plankostenverhaal. We zullen ons ook blijven inzetten voor goede woonzorg met keuzevrijheid voor eigen identiteit in Hattem.

- Het H2O bedrijventerrein lijkt enerzijds in de lift te zitten, anderzijds is het niet vrij van zorgen. De governance van de BV is gewijzigd en een aantal randvoorwaarden voor de realisatie voor het Vernieuwd Perspectief is dichtbij. Een tweetal bedrijven heeft de stap naar H2O gemaakt in 2017. We hopen dat het bedrijventerrein een duurzame ontwikkeling zal laten zien de komende jaren. In hoeverre er vanuit de beoordeling van de accountant toch aanleiding zal zijn om voorzieningen te treffen, is nu nog niet bekend.
- We koesteren onze historische binnenstad. De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd en daar willen we mee doorgaan. We gaan daarin temporiseren, als de balans tussen ambities en (financiële) mogelijkheden daar om vraagt. We willen onze historie als Hanzestad en de handelsgeest die daarbij hoort nog beter voor Hattem laten werken. Daarvoor willen we incidenteel middelen vrij maken en zetten we in op het binnenhalen van provinciale subsidies. We kiezen niet alleen de rol van ontwikkelaar, maar juist ook een faciliterende rol zoals bij citymarketing. Uit de detailhandelsstructuurvisie, de proef voor verkeer in de binnenstad en het GVVP zullen mogelijk investeringen komen naar de toekomst.
- Onder de noemer Samen Hattem werken we aan een vernieuwing in het samenspel met de samenleving. Daarin onderscheiden we vier sporen. De raad heeft in het kader van het spoor democratische vernieuwing onlangs een participatiecode vastgesteld. We kiezen ervoor om voor die nieuwe werkwijze niet op voorhand middelen te vragen, maar zullen dat doen bij de concrete projecten en voorstellen waar een hoge mate van participatie kansrijk lijkt.
- We gaan ook door met de ontwikkeling van de organisatie. Dit raakt alle sporen van Samen Hattem, maar wordt vooral geassocieerd met de sporen Binnen aan de slag en de Krachtige organisatie. We kiezen er daarbij voor om de organisatie vooral te ontwikkelen langs de lijn waarop we aan een aantal van onze grotere opgaven (zoals bijvoorbeeld omgevingswet en KCC/Dienstverlening) gaan werken. We werken aan een organisatie die zich voortdurend ontwikkelt om zo steeds voorbereid te zijn op de toekomst.
- De afgelopen jaren zagen we de kracht van de samenleving van Hattem steeds meer tot uiting komen in onder andere de zorg, jeugdwerk, vrijwilligerswerk en de aanpak van armoedebestrijding. Door intensievere samenwerking met de partners vanuit sport, welzijn, onderwijs, ondernemers en kerken kunnen we nog meer inzetten op preventie, meedoen, bereikbaarheid en taboedoorbreking. Inwoners, verenigingen en belangengroepen tonen ook steeds meer initiatief en gaan het gesprek aan met de gemeente. We zien dat het spoor Buiten aan de slag zijn vruchten afwerpt. We willen dan ook blijven investeren in dit netwerk en vertrouwen geven aan onze partners en de samenleving.
- We voeren een behoedzaam financieel beleid. Dat betekent dat we voorzieningen treffen voor mogelijke tegenvallers en dat we onze reserves op peil houden. Het afbouwen van precario als algemeen dekkingsmiddel hadden we al opgenomen in de vorige begroting, maar van het Rijk moeten we die afbouw nu versneld doorvoeren. Voorafgaand aan de begroting zal ook de actualisatie van de nota reserves en voorzieningen gestalte krijgen, als gevolg van de aanpassing van het BBV en een aantal eerder gemaakte keuzes op het gebied van onze reserves is dat noodzakelijk.

- We werken vanaf de kadernota richting begroting van grof naar fijn. Dat betekent dat we ontwikkelingen die we nog niet met voldoende zekerheid op een bedrag kunnen zetten, ook niet financieel in het perspectief vertaald hebben. Het meerjarenperspectief in deze kadernota is dus nog niet volledig in balans. Met de aantrekkende economie mag misschien wat meer ruimte in het financieel perspectief verwacht worden, maar daar lopen we niet op vooruit ook al zijn we gematigd optimistisch. We accepteren dus dat er nu nog een aantal onzekerheden bestaat over ons financieel perspectief en in de voorbereiding van de begroting zullen we waar nodig voorstellen doen om bij de begroting een sluitend meerjarenperspectief te kunnen vaststellen.

We willen als college weer samen met de raad op zoek naar een balans in keuzes die Hattem sterker naar de toekomst brengen. Met deze kadernota doen we daarvoor een eerste aanzet. We hebben in de afgelopen jaren als raad en college op momenten geworsteld met hoe we ieder vanuit onze eigen rol tot de beste keuzes komen. Dat heeft ons nader tot elkaar gebracht en we hebben er vertrouwen in dat we – vanuit de intentie dat we allen het beste voor Hattem willen – bij de begroting tot een afweging gaan komen wat we het belangrijkste vinden.

Als er vanuit het Rijk geen extra middelen komen, zal onze financiële ruimte beperkt zijn. Daarom willen we in de voorbereiding van de begroting bekijken welke mogelijkheden we zien om oud beleid voor nieuw beleid in te ruilen. Daarbij is het niet onze bedoeling om een algehele heroverwegingsoperatie op touw te zetten. We willen daar graag focus in aanbrengen en keuzes in maken. Om dat goed te doen, maar ook om naar de toekomst keuzes te kunnen maken, is het noodzakelijk om onze focus op samenwerking aan te scherpen en ons profiel als gemeente duidelijker te bepalen. Als college vinden we het belangrijk dat het profiel sterk vanuit waarden tot stand komt. Waarden als betekenis geven, verbinden, vertrouwen, gelijkwaardigheid, ruimte en groei staan daarbij voor ons hoog in het vaandel.

Deze kadernota geeft de richting aan van de voorbereiding van de begroting voor 2018. Dat dit een gezamenlijke zoektocht van raad, college, organisatie en inwoners wordt, spreekt voor ons voor zich.

1.2 Verantwoording - positie kadernota

De kadernota (ook wel perspectievennota genoemd) is het kaderstellend document voor de gemeenteraad, waarmee sturing wordt gegeven aan het uitwerken van de begroting door het college en de ambtelijke organisatie.

Voor 2018 is het onze ambitie om een structureel en reëel sluitende begroting op te leveren. Het financiële perspectief dat wij in deze kadernota presenteren is (nog) niet in evenwicht. Dit gegeven én de onzekerheid over de ontwikkeling van de Algemene Uitkering Gemeentefonds, maken het noodzakelijk keuzes te maken. Deze keuzes/heroverwegingen worden u in deze kadernota niet voorgelegd, maar worden betrokken in het proces van verdere begrotingsvoorbereiding. Zie hiervoor hoofdstuk 6.

2. FINANCIËEL PERSPECTIEF

2.1 Meerjarenperspectief exploitatie

In het financieel perspectief is de uitkomst van de voorjaarsnota 2017 verwerkt. Onderwerpen uit deze voorjaarsnota met een meerjarige doorwerking worden kort toegelicht. Voor een uitgebreide toelichting wordt verwezen naar de voorjaarsnota.

Het meerjarenbeeld van de kadernota laat een oplopend tekort zien. Deels veroorzaakt door diverse ontwikkelingen op de programma's die samen een structureel nadeel laten zien van € 108.000 per jaar. Voornamelijk echter veroorzaakt door de ontwikkelingen inzake de precariobelasting op kabels en leidingen. In deze kadernota wordt geanticipeerd op het niet meer mogen heffen van deze precario-belasting per 1 januari 2022 waardoor jaarlijks voor € 525.000 aan begrote baten wegvalt. In het financieel perspectief is het voorstel verwerkt om in 2018 een bedrag van € 100.000 en oplopend in 2021 naar € 400.000 uit de exploitatie te onttrekken en te doteren aan een voorziening.

Samen met het al in de begroting 2017-2020 verwerkte bedrag van € 125.000 wordt zodoende bereikt dat het wegvallen van de baten precariobelasting in 2022 binnen de exploitatie is opgevangen.

<i>Financiële positie - exploitatie</i>					
(financieel: +/+ is voordeel en -/- is nadeel)	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
Uitkomst Programmabegroting 2017-2021	6.600	33.900	172.600	178.900	178.900
1e wijziging 2017 nav begrotingsraad		-5.700	-11.700	-13.200	-13.200
Startpositie meerjarenperspectief	6.600	28.200	160.900	165.700	165.700
Voorjaarsnota 2017	✓ -44.250	✓ -108.802	✓ -105.740	✓ -103.953	✓ -104.992
Startpositie kadernota 2018	-37.650	-80.602	55.160	61.747	60.708
Kadernota 2018	✓ 0	✓ -117.689	✓ -207.689	✓ -307.689	✓ -407.689
Startpositie begroting 2018	-37.650	-198.291	-152.529	-245.942	-346.981
Uikomsten meicirculaire 2017 (netto)	pm	pm	pm	pm	pm
Uikomsten septembercirculaire 2017 (netto)	pm	pm	pm	pm	pm
OZB - verhoging				125.000	250.000
Algemene reserve vrij aanwendbaar		pm	pm	pm	pm
Heroverweging bestaand beleid	pm	pm	pm	pm	pm
Dekkingsbronnen voor sluitend maken begroting	0	0	0	125.000	250.000
Nog te realiseren dekking	-37.650	-198.291	-152.529	-120.942	-96.981

De 'pm' bij Heroverweging bestaand beleid in 2017 geeft de intentie weer om het verwachte tekort in de exploitatie van 2017 op te vangen. Hierover zal bij de najaarsnota worden gerapporteerd.

Onderwerp die in de kadernota 2018 worden opgevoerd, inclusief de meerjarige doorwerking. Deze onderwerpen worden toegelicht bij het betreffende programma.

EXPLOITATIE		Kadernota 2018				
Prog	(financieel: +/- is voordeel en -/- is nadeel)	2017	2018	2019	2020	2021
1	GGD begroting 2018		-3.453	-3.453	-3.453	-3.453
1	Kindertelefoon - lasten		-11.070	-11.070	-11.070	-11.070
1	Kindertelefoon - dekking uit gemeentefonds		11.070	11.070	11.070	11.070
1	Digitaal platform vrijwilligers		-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
2	Slopen Noordgouw		30.000	30.000	30.000	30.000
2	Omvormen beplantingsvakken		-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
2	Hanzestad Hattem decor		-10.000			
3	VNOG regionale brandweer		-4.236	-4.236	-4.236	-4.236
3	Baten precariobelasting - opbouw voorziening		-100.000	-200.000	-300.000	-400.000
	TOTAAL	0	-117.689	-207.689	-307.689	-407.689

2.2 Financiële kaders

Bij het opstellen van de kadernota zijn de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden gehanteerd:

- * de vastgestelde meerjarenbegroting 2017-2020 en de nog vast te stellen voorjaarsnota 2017;
- * de exploitatie dient structureel en reëel in evenwicht te zijn, conform de richtlijnen van de provincie;
- * Ratio weerstandsvermogen: een factor 1,4 conform de huidige beleidslijn
- * Meerjaren Investerings Programma (MIP): de jaarschijven 2018-2020 zoals vastgesteld bij de behandeling van de begroting 2017 door de raad, vormen het vertrekpunt. In het proces van begrotingsvoorbereiding wordt het MIP geactualiseerd.
- * Precario: het wegvallen van de precariobaten ad € 525.000 vanaf 2022 op te vangen door een oplopende dotatie aan de voorziening 'afbouw baten precario' door het opvoeren van een exploitatielast van € 100.000 in 2018, oplopend naar € 400.000 in 2021.
NB: in 2019 en 2020 is al een dotatie begroot van resp. € 62.500 en € 125.000 per jaar;
- * Rioolheffing: handhaven van de huidige beleidslijn zijnde: de jaarlijkse verhoging bestaat uit het inflatiepercentage + 2%;
- * OZB: de OZB wordt verhoogd met het reguliere inflatiepercentage;
- * OZB: een verhoging van de OZB als inkomstenmaatregel is al opgenomen in de meerjaren begroting tot en met 2019. De lijn die we met de begroting 2016 hebben vastgesteld voor 2017 tot en met 2019 trekken we door naar 2020 en 2021. Deze lijn houdt in dat er een extra verhoging van 5% op de opbrengst onroerende zaakbelasting wordt doorgevoerd naast het inflatiepercentage. De noodzaak van deze verhoging zal jaarlijks bij de begroting bezien worden.;
- * Algemene uitkering gemeentefonds 2017: de Meicirculaire is naar verwachting niet bekend ten tijde van het opstellen van de Kadernota en Voorjaarsnota (30 mei besluit door College). Voorgesteld wordt de uitkomsten van de Meicirculaire te betrekken bij de begrotingsvoorbereiding. Evenals de Septembercirculaire die naar verwachting wel tijdig beschikbaar komt om te betrekken bij de Begroting 2018 (10 oktober besluit door College);
- * Sociaal Domein: er is nog geen duidelijkheid of het landelijke voornemen doorgang zal vinden om met ingang van 1 januari 2018 het 'hekje rond het sociaal domein' eraf te halen en de Integratie Uitkering Sociaal Domein (met oormerk) om te zetten naar Algemene Uitkering (zonder oormerk). We volgen het landelijke beleid en laten in 2018 ook in Hattem het hekje om het Sociaal Domein.

- * Actualiseren financiële positie: aanpassen van diverse nota's en beleidsstukken. Dergelijke stukken worden ter vaststelling aan de raad aangeboden voorafgaand aan de begrotingsbehandeling op 7 november.

3. ONTWIKKELING ALGEMENE RESERVE

3.1 Indicatie reservepositie

Het structurele begrotingsresultaat is € 165.000 positief. De structurele doorwerking van de onderwerpen uit de voorjaarsnota 2017 laat een negatief resultaat zien circa € 105.000. Vanuit de kadernota is het resultaat exclusief versnelde afbouw precario voor 2018 € 108.000 negatief. Het meerjarenbeeld laat een positief exploitatieresultaat van afgerond € 60.000 per jaar zien.

De weerstandsratio bij de jaarrekening is 1,8. Grosso modo is ieder 0,1-factor circa € 500.000. Zonder incidentele of bijzondere zaken, kan de conclusie worden getrokken dat de weerstandsratio weliswaar daalt, maar wel boven de factor 1,4 blijft.

Betrekken we het knelpunt van het wegvallen van de precariobaten erbij, dan wordt in 4 jaar tijd cumulatief € 1.000.000 ten laste van de exploitatie gedoteerd in een voorziening. Met als gevolg een groter negatief exploitatieresultaat. Zonder dekkingsmaatregelen komt dit uiteindelijk voor rekening van de Algemene Reserve vrij aanwendbaar.

De weerstandsratio daalt hierdoor met 0,2-factor en dan kan het zijn dat de grens van 1,4 wordt bereikt.

De geschetste grote lijnen van de ontwikkeling van de reservepositie zullen bij de begrotingsvoorbereiding nader worden gedetailleerd. Daarbij wordt niet alleen het weerstandsvermogen, maar worden ook de risico's betrokken en geactualiseerd.

4. BEGROTINGSRICHTLIJNEN

4.1 Technische uitgangspunten, deze zijn uitgewerkt in programma 3 en 4.

- * loon- en prijscompensatie:
- * leges en tarieven;
- * belastingen, heffingen en leges:
- * areaalwijzigingen op wegen, straten, groen, straatmeubilair en kunstwerken worden verwerkt in de begroting zodat het bestaande beheer niet in kwaliteitsniveau hoeft te worden aangepast.

5. ONTWIKKELINGEN PROGRAMMA'S

5.1 Beleidskaders

Uitgangspunten:

- * als algemeen toetsingskader geldt de richting die we als gemeente met Samen Hattem hebben ingezet. We willen kunnen vaststellen dat voorstellen of maatregelen een bijdrage leveren aan de beweging die we als gemeente maken.
- * voor de kadernota worden relevante ontwikkelingen beschreven die *onontkoombaar* zijn (opgelegd door of voortvloeiend uit maatregelen vanuit het Rijk) of *moeten* (ter uitvoering van eerder door de raad gemaakte beleidskeuzes) of die we *willen* (ambitie). De ontwikkelingen die voortvloeien uit bestaande beleidskeuzes en ambities worden meegenomen in de verdere begrotingsvoorbereiding.
- * het beleid moet 'maakbaar' zijn irt relatie tot de personele bezetting

5.2 PROGRAMMA 1 - SOCIAAL STERK

INLEIDING

Onderwerpen uit de kadernota 2018

EXPLOITATIE programma 1	Kadernota 2018				
	2017	2018	2019	2020	2021
(financieel: +/+ is voordeel en -/- is nadeel)					
GGD begroting 2018		-3.453	-3.453	-3.453	-3.453
Kindertelefoon - lasten		-11.070	-11.070	-11.070	-11.070
Kindertelefoon - dekking uit gemeentefonds		11.070	11.070	11.070	11.070
Digitaal platform vrijwilligers		-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
	0	-8.453	-8.453	-8.453	-8.453

De samenleving en de rol van de overheid zijn sterk in verandering. Ook binnen de transformatie van het sociaal domein geven wij vorm aan nieuwe aanpakken, rollen, taken en verantwoordelijkheden, die aansluiten op deze veranderingen. In het programma Sociaal Sterk vertalen wij onze ambitie naar een kader voor de programmabegroting 2018.

Ambitie en kader 2018

Hattem is een sterke stad met een rijk verenigingsleven, waar mensen naar elkaar om kijken en de voorzieningen volop gebruikt worden. Binnen de transformatie van het sociaal domein zijn de volgende 4 opgaves leidend:

- *Het versterken van de eigen kracht van Hattemers en de sociale netwerken in Hattem:* In ons beeld van de toekomst voelt de Hattemer zich verantwoordelijk voor de inrichting van zijn eigen leven en denkt daarmee zoveel mogelijk in eigen kracht. De Hattemer staat er niet alleen voor en hij wordt geholpen binnen zijn eigen netwerk (gezin, familie en burens). Een eigen oplossing is ons beeld een duurzame oplossing. Een sterk verenigingsleven en goede verbindingen tussen verenigingen dragen hieraan bij. We vinden het belangrijk dat er niet naar de beperkingen maar naar de mogelijkheden van de Hattemer wordt gekeken. Natuurlijk zal dit niet bij iedereen vanzelf gaan en zal passende ondersteuning vanuit algemene of maatwerk/individuele voorzieningen nodig zijn.

- *Het voorkomen van problemen (preventie) en het eerder signaleren van zorg- of ondersteuningsvragen (vroeg-signalering):*
Het aloude gezegde 'voorkomen is beter dan genezen' gaat vooral op binnen het sociaal domein. Dit gecombineerd met het eerder in beeld krijgen van problematiek zal er toe leiden dat intensievere vormen van ondersteuning kunnen worden voorkomen. Problemen worden als eerste gesignaleerd door inwoners in de directe omgeving van de betreffende persoon: familieleden, vrienden, huisartsen, verenigingen of kerken. Het is van belang dat deze partijen weten waar ze terecht kunnen met vragen. In ons beleid zetten we dan ook in op de verbinding met partijen in het voorliggende veld, zodat wij en de (zorg-) aanbieders aansluiten op de natuurlijke routes van Hattemers.

- *Passend en innovatief (zorg)aanbod:*
In bepaalde gevallen is er behoefte aan de zorg of andere vormen van ondersteuning. In de context van de transformatie is het nodig dat het aanbod:
 - o kwalitatief op niveau blijft en daar waar mogelijk verbetert;
 - o aansluit bij de behoefte van de Hattemers;
 - o dichtbij de Hattemers wordt georganiseerd.Dit terwijl er minder budget is ("beter met minder"). Hierbij geldt lichte zorg waar het kan, maar ook snelle toegang tot passende zware zorg waar nodig.

- *Integraliteit en samenwerking*
Binnen de 3-d's is het principe 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur een leidend principe. Vanuit dit principe is het van belang dat de samenhang tussen de decentralisaties zoveel mogelijk wordt benut. Het is van belang om de dienstverlening op het gebied van maatschappelijk ondersteuning, publieke gezond, zorg en welzijn zo integraal als mogelijk te leveren. Het is dan ook nodig om een integrale toegang te realiseren, zodat de bereikbaarheid, werkwijzen en aanbod kunnen worden ontschot.

OPGROEIEN EN ONTWIKKELEN (1.A)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar (Verian)

Vérian, de organisatie die de jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar uitvoert in Hattem, heeft begin 2017 aangegeven dat de subsidie van de gemeente, ondanks de structurele bijdrage in de huisvestingskosten, vanwege het jarenlang niet indexeren te laag is om nog langer de wettelijke taken uit te voeren. Wij hebben aan Vérian een onderbouwing van dit bedrag gevraagd, die nog niet is verkregen. Pas als wij de onderbouwing hebben ontvangen, kunnen we beoordelen of de aanvraag reëel is en wat de consequentie is van het niet ophogen van de subsidie. (kosten PM)

Formatie - Jeugdconsulenten

Het CJG zorgt ervoor dat jongeren met ondersteuningsvragen snel en adequaat geholpen worden. Het is dan ook van belang dat de formatie op orde is. In 2017 is 0,6 fte jeugdconsulent incidenteel gedekt. Op basis van het aantal meldingen voor Jeugdhulp van de laatste jaren is inzichtelijk geworden dat de formatie structureel uitgebreid moet worden met deze 0,6 fte. Daarmee kunnen we voldoen aan wettelijke taken, adequaat procesregie voeren en zijn we in staat om voldoende kwaliteit in de toegang te borgen. Op basis van de positieve resultaten binnen het Sociaal Domein voor het onderdeel Jeugd in 2016 is de verwachting dat we deze kosten kunnen dekken uit de Integratie Uitkering Sociaal Domein. (geen financiële consequentie voor de algemene middelen)

Kindertelefoon

Gemeenten zijn op grond van de Wmo en de Jeugdwet verplicht dat voor inwoners op ieder moment van de dag telefonisch of digitaal een luisterend oor en advies beschikbaar is. Deze taken worden uitgevoerd door Sensor en de Kindertelefoon. Daarnaast staat in de Jeugdwet dat de gemeente 'onafhankelijk en vrij toegankelijk vertrouwenswerk' beschikbaar moet stellen aan jongeren en hun ouders die jeugdhulp hebben. Deze taak wordt uitgevoerd door stichting AKJ. Tot eind 2017 heeft de VNG de financiering en contractering van deze taak voor haar rekening genomen. Per 1 januari 2018 wordt dit overgeheveld naar de gemeenten. Deze overheveling is budgetneutraal omdat de benodigde middelen aan het gemeentefonds toegevoegd worden (€ 11.070 lasten en baten).

GGD - begroting

De bijdrage van de gemeente aan de GGD is gebaseerd op het aantal inwoners. Omdat het aantal inwoners is toegenomen, stijgt de hoogte van de gemeentelijke bijdrage per 1 januari 2018 met € 3.453.

Onderwijshuisvesting

De gemeente heeft een wettelijke verantwoordelijkheid voor onderwijsvoorzieningen. Op dit moment zijn we samen met onderwijs bezig een onderwijsvisie en onderwijshuisvestingsplan te ontwikkelen. Bij de bepaling van de hoogte van de investering voor onderwijshuisvesting zijn 2 elementen van belang, t.w. de prognose van het aantal leerlingen en het normbedrag voor de investering. Hiervoor kunnen verschillende modellen voor gekozen worden, t.w.:

1. Prognose DUO vs. Werkelijke leerlingenaantal/prognose van de scholen in Hattem
2. Normbedragen VNG vs. Kentgetallen bouwkompas

In de besluitvorming over het onderwijshuisvestingsplan wordt ook keuze gemaakt voor één van de modellen. Voor 2020 is in de begroting voor het eerste cluster al een investering van € 3 miljoen opgenomen. Mocht de keuze van het model nog consequenties hebben voor de hoogte van de investering zal dit bij de uitwerking van de begroting worden meegenomen.

Voor 2018 is in de begroting een voorbereidingskrediet opgenomen (als PM-post). Het opgenomen bedrag voor de investering is inclusief een opslag voor het voortraject. Het voorbereidingskrediet

maakt hier dus ook deel van uit. Na vaststelling van de onderwijsvisie zal bij de begrotingsbehandeling een concreet bedrag aan het voorbereidingskrediet worden gekoppeld.

Loket 0-100 (geldt voor heel programma 1)

Op dit moment werken we aan de ontwikkeling van de Toegang 0-100. Hierbij richten we ons op de volgende 3 onderdelen onderscheiden:

- organisatie: in dit onderdeel worden vraagstukken rondom de structuur van de toegang, aansturing, rollen en verantwoordelijkheden, werkprocessen, methodieken en communicatie (tussen D's) en vaardigheden uitgewerkt.
- bereikbaarheid: fysieke en digitale bereikbaarheid van de toegang.
- kanteling / afstemming: in dit onderdeel aandacht besteed aan de afstemming tussen gemeente, zorgaanbieders en cliënten en de afschaling naar het voorliggend veld.

De ontwikkeling van de toegang 0-100 heeft een nauwe relatie met de doorontwikkeling van het CJG (o.a. laagdrempeligheid en bereikbaarheid, verbinding met voorliggende voorzieningen en samenwerking). Deze doorontwikkeling wordt hoofdzakelijk bepaald door de uitgangspunten die in het kader van de ontwikkeling van de toegang 0-100 worden bepaald. Op dit moment zijn de uitgangspunten voor de inrichting van de toegang nog niet helder. Hierdoor is het nog niet mogelijk om aan te geven wat de financiële consequenties en formatieve consequenties zijn en of deze te dekken zijn uit de bestaande budgetten. Een separaat voorstel zal hiervoor worden ontwikkeld, waarin de inrichting met mogelijke financiële consequenties worden geschetst. (kosten PM)

WERK (1.B)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Overschrijding I-deel / Participatiebudget

Het afgelopen jaar hebben we zowel op het I-deel (BUIG-uitkering) als op het Re-integratie gedeelte van het Participatiebudget een overschrijding gerealiseerd. De overschrijding op zowel het I-deel als het Participatiebudget is een knelpunt dat zich bij veel gemeenten voor doet. Dit komt doordat het ons klantenbestand stijgt (o.a. door de statushouders en kwetsbare kandidaten die voorheen een Wajong uitkering zouden krijgen) en doordat er meer taken zijn komen te liggen bij de gemeente. De verwachting is dat we in 2018 een overschrijding op zowel het I-deel als het Participatiebudget gaan realiseren. Voor het I-deel hebben we structureel in de begroting een eigen risico opgenomen van 5%. Voor het overige gedeelte kan een beroep worden gedaan op de vangnetuitkering mits aan de voorwaarden wordt voldaan. Deze vangnetregeling wordt wederom aangepast. De voorwaarden voor 2017 en verder zijn nog niet bekend. Verder verwachten we dat we extra begeleiding en inzet moet inkopen van een bedrijfsarts (Wet Poortwachter) en dat we mogelijk extra capaciteit aan consultants nodig hebben, omdat de aantallen en de complexiteit toeneemt.

Wet Inburgering

De Wet Inburgering wordt waarschijnlijk gewijzigd. De gemeenten krijgen mogelijk weer (gedeeltelijk) de verantwoordelijkheid voor de uitvoering. Er is een wetsvoorstel voorgelegd aan de Eerste Kamer om gemeenten verantwoordelijk te maken voor het traject dat moet leiden tot de Participatieverklaring en voor de maatschappelijke begeleiding. Er wordt gelobbyd om de totale verantwoordelijkheid voor het inburgeringstraject dat moet leiden tot het inburgeringsexamen weer bij de gemeenten onder te brengen. Op dit moment is niet duidelijk wat de financiële consequenties van deze wijzigingen zullen zijn, wat dit aan capaciteit vraagt en op welke manier de gemeente gecompenseerd wordt door het Rijk voor deze taak. (kosten PM)

WSW-oud

Per 1 januari 2016 is Hatterem geen aandeelhouder meer van de WEZO, maar zijn we voor 5 jaar een inkooprelatie aangegaan. Doordat de instroom in WSW-oud niet meer mogelijk is, is er dus sprake van een sterfhuisconstructie. De verwachting is dat aan het einde van deze 5 jaar nog ongeveer 33 SE onder WSW-oud valt. In 2017 wordt een eerste verkenning voor alternatieven uitgevoerd. In 2018 vindt er een (vervolg) onderzoek plaats, dat moet leiden tot een aantal scenario's die voorgelegd kunnen worden aan het college. Het is noodzakelijk om tijdig dit onderzoek in te zetten omdat het over de werkomgeving van kwetsbare inwoners gaat. Tevens kan het consequenties hebben voor andere overeenkomsten, mocht het inbesteden van werkzaamheden een kansrijke optie zijn. De kosten hiervoor worden eenmalig geraamd op € 15.000 (dekking Reserve Sociaal Domein).

ZORG (1.C)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Inkomensafhankelijke Huishoudelijke Hulp

In de begrotingsbehandeling heeft de raad het college via een motie gevraagd of de huidige voorziening op dit moment de meest ideale vorm kent voor al onze inwoners en of er specifieke maatregelen mogelijk zijn om bij het bepalen van de eigen bijdrage wel naar inkomen te kunnen kijken, zodat onze inwoners bijdragen naar vermogen. Er zijn verschillende oplossingsrichtingen bestudeerd, voor- en nadelen van scenario's zijn in beeld gebracht. De uitkomsten worden op korte termijn met de raad gedeeld. De financiële consequenties van de inkomensafhankelijke scenario's zijn op dit moment niet te voorspellen, omdat de financiële draagkracht van de cliënten niet bij de gemeente bekend is.

Aanbesteding hulpmiddelen

Wmo-Hulpmiddelen hebben wij bij Welzorg samen met Zwolle aanbesteed, wel middels een zelfstandig contract. Verlenging is maximaal voor een jaar mogelijk. We zijn, net als Zwolle, voornemens het contract met negen maanden te verlengen maar we kijken ook wat regio Stedendriehoek gaat doen. Mogelijk is in de loop van 2018 een budget voor een aanbestedingsbureau noodzakelijk. Dat is mede afhankelijk van de keuzes die Zwolle en Stedendriehoek gaan maken en waar we met de nieuwe aanbesteding zullen aansluiten.

WELZIJN EN SPORT (1.D)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Bibliotheek

De bibliotheek gaat zich per 1 september 2017 huisvesten in de Marke. De bezuinigingstaakstelling zal niet worden gehaald. Op 1 mei heeft de raad een besluit genomen over het subsidiekader voor de bibliotheek (Onderwerp uit voorjaarsnota 2017. Vanaf 2018 kosten € 14.228 per jaar).

AMBITIES

Digitaal platform uitwisselen vraag en aanbod voor en door vrijwilligers.

Er wordt een steeds groter beroep gedaan op vrijwilligers, terwijl het ook steeds moeilijker is om vrijwilligers te vinden. Een belangrijke tendens is dat mensen steeds meer op zoek zijn naar kortdurende klussen. Omdat de samenleving veel baat heeft bij de inzet van vrijwilligers en het belangrijk is om vrijwilligerswerk aantrekkelijk te houden is het nodig om vrijwilligers te faciliteren om vraag en aanbod uit te wisselen in Hattem (in de vorm van een digitaal platform). Dit is ook een grote wens van het vrijwilligersplatform. Hierbij wordt een nadrukkelijke koppeling gemaakt met bestaande platformen zoals Samen Hattem en de Sociale Kaart. Er is vanaf 2018 structureel € 5.000 per jaar nodig voor het onderhouden van het digitale platform. Succesvol gebruik van het platform vraagt in de aanloopfase incidenteel extra middelen. Hiervoor worden de mogelijkheden tot provinciale subsidie onderzocht.

5.3 PROGRAMMA 2 - WONEN, WERKEN EN RECREËREN

INLEIDING

Onderwerpen uit de kadernota 2018

EXPLOITATIE programma 2 (financieel: +/- is voordeel en -/- is nadeel)	Kadernota 2018				
	2017	2018	2019	2020	2021
Slopen Noordgouw		30.000	30.000	30.000	30.000
Omvormen beplantingsvakken		-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
Hanzestad Hattem decor		-10.000			
	0	-5.000	5.000	5.000	5.000

Hattem is een kleine maar stoere Hanzestad die centraal ligt tussen de natuurgebieden van de Veluwe en de uiterwaarden van de IJssel. Een bijzondere aantrekkelijke stad met een rijke cultuurhistorie waar de kwaliteit van wonen, leven, werken en verblijven hoog is.

Dit zijn de speerpunten van programma 2:

Herontwikkelingslocaties 't Veen en woonzorgzones

Na realisatie van de woningbouwlocatie Assenrade zijn grote uitbreidingslocaties niet meer beschikbaar. Om de woningvraag van de toekomst te kunnen bedienen, heeft Hattem twee grote herontwikkelingslocaties: 't Veen en de woonzorgzone(s). Om te profiteren van de opgaande conjunctuur en de aantrekkende woningmarkt bereiden we samen met de verschillende stakeholders plannen voor, zodat tijdig in de behoefte kan worden voorzien.

Hanzestad Hattem

Hattem is een prachtige Hanzestad met een rijk verleden. Daar zijn Hattemers trots op. Maar het biedt ook kansen om Hattem toeristisch en economisch sterker te maken. Het afgelopen jaar hebben we gebouwd aan het 'Hanzehuis' samen met de Veluwse Hanzesteden, Ronduit Hattem, Marketing Oost en VisitVeluwe en ondernemers.

Vanuit de pilot Veluwse Hanze, die werkt met de strategische lijnen Decor, Duiding en Dynamiek, hebben we onder andere Hanzewinkels opgezet in drie musea, hebben ondernemers diverse 'Hanzeproducten' ontwikkeld en hebben we ons gepresenteerd in binnen- en buitenland, bijvoorbeeld op de Internationale Hanzedagen 2017 in Kampen.

De komende jaren willen we deze samenwerking met de twee andere Veluwse Hanzesteden, Elburg en Harderwijk, continueren en verstevigen. Ook willen we, als Hanzestad op de Veluwe, de Hanze nadrukkelijker verbinden met de Veluwe. Daarvoor komen we gezamenlijk met een aanvraag richting de provinciale gebiedsopgave 'Veluwe-op-1', waarbij we langs de lijnen Decor, Duiding en Dynamiek, cofinanciering vragen voor diverse projecten in de drie steden. Die gezamenlijkheid is ook voor de provincie Gelderland voorwaardelijk voor steun.

- **Decor: versterken van het Hanzedecor van de binnenstad**

Hattem staat bekend om de pittoreske binnenstad, de historische gebouwen en het gezellige Marktplaatsplein. Het 'Decor' is de basis, het fundament voor gast, inwoner en ondernemer. We werken met

de 'agenda binnenstad' in fasen aan de herinrichting van de openbare ruimte. De komende jaren zijn de winkelstraten, stegen en de stadswal aan de beurt.

- **Duiding: regiomarketing**

Toerisme en recreatie is voor Hattem ontzettend belangrijk. Een historische binnenstad, volle terrassen en een interessant activiteitenaanbod zorgen voor reuring in de stad en de regio. En dat is weer goed voor onze lokale economie! Als Hanzestad op de Veluwe verbindt Hattem twee sterke merken met elkaar. Regiomarketing is daarom voor Hattem van groot belang. Ook in 2018 continueren we de samenwerking met onze marketingpartners.

- **Dynamiek: (economische) samenwerking, over grenzen heen**

Bij het uitwerken van de detailhandelsstructuurvisie en het convenant tussen gemeente en ondernemers komt ook het onderwerp city marketing aan bod. Lokaal werken ondernemers en Ronduit Hattem aan een marketingplan voor Hattem, waarbij nadrukkelijk de verbinding met de Hanze en de economische regio Zwolle wordt gezocht. Op de Veluwe wordt vanuit de gebiedsgerichte opgave 'Veluwe-op-1' geïnvesteerd in een integraal Veluws routesysteem voor o.a. fietsers en wandelaars. Regio Zwolle blijft economisch van groot belang voor Hattem.

Omgevingsvisie en omgevingsplan

De Omgevingsvisie is een verplicht nieuw instrument binnen de Omgevingswet. Het betreft in ieder geval bouwwerken, infrastructuur en verkeer, watersystemen, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultuur, erfgoed, gezondheid en duurzaamheid. Dit betekent dat de bestaande beleidsnota's, waaronder de structuurvisie, maar ook sectorale nota's, op gaan in de Omgevingsvisie. Ons oogmerk is dat deze verschillende aspecten niet alleen worden samengevoegd in een document, maar ook daadwerkelijk met elkaar worden verbonden in beleidsontwikkeling en -uitvoering. Uiteraard krijgt de visie vorm samen met alle Hattemers, instanties en partijen.

Bedrijvenpark H2O

Binnen onze mogelijkheden zetten wij ons maximaal in om uitvoering te geven aan het Vernieuwd Perspectief. We werken binnen onze verantwoordelijkheden aan de vaststelling van de verschillende bestemmingsplannen (bedrijvenpark en aansluiting A28) en de voorbereidingen voor de realisering van een nieuw op- en afrittenstelsel.

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING (2.A)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Omgevingswet

In 2019 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. Daarin worden tientallen wetten op het terrein van milieu, ruimtelijke ordening en water samengevoegd. We doorlopen in 2017 de bewustwordingsfase en bepalen de ambitie en tijdlijn voor uitvoering. Hierna kunnen we gericht de gevolgen voor aanpak, fasering en kosten voor 2018 en verder in beeld brengen. We werken in 2018 in ieder geval aan een Omgevingsplan Buitengebied waarin welstand en deregulering worden meegenomen.

Assenrade

In 2018 is de laatste fase van Assenrade in uitvoering (fase 4). Het gaat hierbij om de laatste blokken met huur- en koopwoningen die projectmatig worden gerealiseerd. Ook zullen de in 2017 uitgegeven vrije kavels worden bebouwd en werkt de gemeente aan het woonrijp maken van de laatste delen van de wijk. Het zal waarschijnlijk tot 2019 duren voordat de overdracht naar beheer kan plaatsvinden. Na overdracht vindt areaaluitbreiding plaats. Deze uitbreiding dient verwerkt te worden in de exploitatie.

Woonzorgzones

In Hattem zijn twee woonzorgzones: De Bongerd en Zone Geldersedijk (bestaande uit Uilennest, Van Heemstraschool, Hof van Blom, aanleunwoningen Triada en IJsaanterrein). Vooralsnog is het beleid om twee zones te handhaven. Realisatie van de zone Geldersedijk is een gemengd project (deels eigen grond, deels grond van derden). We geven - nadat de invulling van de Hof van Blom bekend is - inhoud aan tactisch beleid voor de woonzorgzones als onderdeel van de integratie van alle facetbeleid binnen het sociaal domein. Dat doen we samen met het maatschappelijk middenveld. Het resultaat is nieuwe programmatische kaderstelling voor de aanbesteding van het IJsaanterrein. Beleidsvorming/kaderstelling wordt zo transparant vooraf geplaatst aan uitvoering (de aanbesteding en realisatie IJsaanterrein). Uiteindelijk is het doel het faciliteren van realisatie van adequate toekomstbestendige huisvesting Hattemers met een (latente) zorgvraag, met keuzevrijheid voor de consument uit meerdere samenwerkende (zorg)aanbieders.

Prestatieafspraken sociale woningbouw

Met de aanpassingen in de Huisvestingswet en Woningwet is de rolverdeling tussen gemeente en woningbouwcorporatie veranderd. Gemeenten en huurders hebben in de nieuwe setting meer invloed op het werk van de corporatie. Dit heeft effect op de inhoud van prestatieafspraken tussen de corporatie(s)/huurdersraad en de gemeente. Essentieel hierin is dat er een actueel inzicht is in de woningvraag door middel van een gedegen en praktisch gericht woningmarktonderzoek. De gemeente zal vanuit de beleidslijnen in de woonvisie dit proces moeten vormgeven. Naast het opstellen van nieuwe afspraken zal ook de nodige aandacht worden besteed aan de monitoring en nakoming van bestaande afspraken.

Hanzestad Hattem: Decor

In 2018 staan er een aantal grote projecten in de fysieke openbare ruimte van Hattem gepland. Denk aan fase 2 van de Agenda Binnenstad. Met deze projecten zorgen we ervoor dat de kwaliteit van de fysieke ruimte van Hattem verbetert. Daarmee investeren we in het decor van Hanzestad Hattem en versterken we o.a. het Hattems toeristisch product.

Hieronder staan de projecten die zijn opgenomen onder het onderdeel DECOR in de concept subsidieaanvraag Gebiedsopgave Veluwe*. De meeste projecten zijn al opgenomen op het Meerjaren Investerings Programma (MIP).

Project	Investering	Inzet op cofinanciering
Kerkzicht Hattem herinrichting omgeving Kerkstraat, Zuidwal e.o)	450.000	225.000
Straatjes van Hattem herinrichting Ridderstaat, Achterstraat, Noordwal e.o.)	850.000	425.000
Groene stadswal	50.000	25.000
Geveltuinen en particuliere initiatieven	50.000	25.000
Restauratie dak Andreaskerk*	800.000	400.000
Restauratie Molen de Fortuin	250.000	125.000
Particulier initiatief Toeristisch overstappunt De Bleek	25.000	12.500
Herstel van de Bottestreng	30.000	15.000

* *Project van Kerkbestuur Hervormde Gemeente Hattem (PKN), niet opgenomen op het MIP*

** *In de aanvraag is gekozen voor 'populaire' omschrijving en subsidiabele onderdelen, dat betekent dat de naamgeving af kan wijken van de projecten en budget in het MIP.*

Wij zetten ons maximaal in om voor bovenstaande projecten cofinanciering te verkrijgen. Er is de mogelijkheid om vanuit de provinciale gebiedsopgave 'Veluwe-op-1' een aanvraag te doen. Samen met de twee andere Veluwse Hanzesteden bereiden we een subsidieaanvraag voor ten behoeve van versterking van het thema Hanze op de Veluwe, het programma 'Veluwse Hanze'. De strategische lijn 'Decor' gaat in op bovenstaande projecten en vraagt cofinanciering ervoor. Samenwerking tussen deze steden is voorwaardelijk voor steun van de provincie en levert daarnaast prachtige producten. Deze samenwerking willen we daarom ook in 2018 continueren (zie hieronder AMBITIES Hanzestad Hattem).

AMBITIES

Herontwikkeling locatie 't Veen

Bedrijventerrein 't Veen is de laatste locatie binnen de gemeentegrenzen waar uitbreiding van de woningfunctie op enige schaal plaats kan vinden. Gemeente heeft zelf geen positie. Alleen reageren op initiatieven van gebiedseigenaren is te reactief en leidt tot frictie met het woonbeleid. Een gemeentelijke rol die uitgaat van anticiperen en stimuleren van (her)ontwikkelopgaven via accounthouderschap biedt meer kansen op beweging. Deze rol is conform het Ontwikkelperspectief 2013. Door samenwerken met gebiedseigenaren, mede-overheden, (financiële) instellingen en professionele marktpartijen kan de potentie van 't Veen worden vergroot en ligt stapsgewijze realisatie van de visie in het verschiet. Dan kan een samenhangend, duurzaam, gezond woon/werkgebied ontstaan dat aansluit bij de identiteit van 'stoer Hattem'. De ontwikkelingsstrategie voor dit gebied is mede gericht op het verzilveren van de kans om de hoogspanningslijnen die over het gebied lopen te verkabelen (ondergronds te brengen). Hierdoor wordt de ruimtelijke kwaliteit bevorderen en de woningbouwcapaciteit vergroot. In 2017 en 2018 wordt onderzocht wat de kansen zijn van een dergelijke verkabeling.

De kosten worden opgenomen in het Meerjaren Investerings Programma (MIP).

Hanzestad Hattem

- **Samenwerking Veluwe Hanzesteden**

Om bovenstaande projecten (Hanzestad Hattem: Decor) te kunnen realiseren hebben we cofinanciering nodig van o.a. de provincie Gelderland. Het succes van het behalen van de 50% cofinancieringsdoelstelling hangt samen met de samenwerking tussen de Veluwe Hanzesteden, Hattem, Elburg en Harderwijk.

De gezamenlijke subsidieaanvraag is gericht op de provinciale gebiedsopgave 'Veluwe-op-1' en beoogt een structurele plaats voor het thema 'Hanze' in dat programma. Via strategische lijnen, decor, duiding en dynamiek, willen de Veluwe Hanzesteden de Hanze als identiteit omarmen. Bovengenoemde projecten dragen bij aan het herstellen en stimuleren van het Hanzedecor in en rond de binnenstad van Hattem.

We willen de samenwerking tussen de Veluwe Hanzesteden, zoals die in 2017 in de vorm van een pilot uitgevoerd is, in 2018 continueren. Doelstelling is om de samenwerking een structureler karakter te geven, met meerjarige ambities. We willen samenwerken aan een gemeenschappelijke subsidieaanvraag richting de provincie Gelderland. Ook willen we gezamenlijke projecten, zowel vanuit de pilotfase in 2017, als in de aanvraag van 2018, nader uitwerken en uitvoeren. Denk hierbij aan de Hanzewinkels in musea, de ontwikkeling van Hanze-arrangementen of het 'laden' van het concept 'Hansje het Scheepsmuisje'. De eenmalige kosten in 2018 bedragen € 10.000.

- **Routebureau Veluwe**

Vanuit de provinciale gebiedsopgave 'Veluwe-op-1' wordt in 2017 en 2018 Veluwe-breed de ontwikkeling van routenetwerken opgepakt. Hierbij valt de denken aan routes en knooppunten voor fietsers, ruiters, wandelaars en MTB'ers. Het doel is om een integraal Veluws routesysteem te ontwikkelen voor toeristen en bezoekers die te voet, te paard of op de mountainbike de Veluwe willen verkennen. Als Hattem willen we in verbinding staan met de Veluwe en samen met onze Veluwe partners de kwaliteit, eenheid en herkenbaarheid van de routestructuren bewaken. De kosten vanwege eventuele bijdragen aan het Routebureau zijn nog onbekend.

Omgevingsvisie

In 2018 werken we aan de Omgevingsvisie. Een Omgevingsvisie is een verplicht nieuw instrument binnen de Omgevingswet. Het betreft in ieder geval bouwwerken, infrastructuur, watersystemen, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultuur, erfgoed, gezondheid en duurzaamheid. Dit betekent dat de bestaande beleidsnota's, waaronder de structuurvisie, maar ook sectorale nota's, op gaan in de Omgevingsvisie. Ons streven is dat deze verschillende aspecten niet alleen worden samengevoegd in een document, maar ook daadwerkelijk met elkaar worden verbonden in beleidsontwikkeling en in beleidsuitvoering. Het plan van aanpak Omgevingsvisie volgt dit jaar. De Omgevingsvisie is vormvrij, maar moet wel digitaal raadpleegbaar zijn. Dit vergt digitalisering. Optie is de omgevingsvisie regionaal op te pakken.

De kosten zijn conform de meerjarenbegroting met de volgende aandachtspunten voor de begroting 2018:

- Het opstellen van de Omgevingsvisie vergt ambtelijke uren die verwerkt moeten worden in de werkplanning. Dekking van ureninzet kan deels ten laste gebracht worden van het product riolering;
- De aanvullende kosten voor digitalisering en aanpassing van thematisch beleid (oude nota's);
- De digitalisering o.a. van milieu-informatie.

Sloop Noordgouw

Per 1 juli 2015 is het voormalige schoolpand van het Christelijk College De Noordgouw eigendom geworden van de gemeente Hattem. Sindsdien wordt het pand beheerd door een leegstandsbeheerder en wordt het in het kader van antikraak tijdelijk bewoond. De gebruikskosten / vaste lasten van het pand zijn aanzienlijk en komen vrijwel geheel voor rekening van de gemeente. De conditie van het pand is over het algemeen gezien redelijk tot goed, maar het bestendigen van de onderhoudsconditie vraagt de aankomende jaren om flinke investeringen. Gelet op de te verwachte onderhoudskosten en de ligging nabij de hoogspanningslijnen is het niet aannemelijk dat het pand in deze vorm weer gebruikt gaat worden ten behoeve van onderwijs. Behoud van het pand is echter niet wenselijk omdat instandhouding alleen maar meer kosten met zich meebrengt. Daarom wordt het pand gesloopt.

De sloop van de Noordgouw in 2018 kost naar verwachting € 100.000. Deze uitgaven worden betrokken bij de grondexploitatie of worden beschouwd als investering, te betrekken bij het MIP. Na de sloop (begin 2018) verdwijnen de huidige exploitatiekosten (voordeel € 30.000 structureel).

Omgevingsdienst Noord-Veluwe

De aanpassing van de begroting van de ODNV leidt tot een extra bijdrage voor de gemeente Hattem. Dit heeft met name te maken met het overdragen van (asbest)slooptaken aan de ODNV en loon- en prijsindexaties bij de ODNV (Onderwerp uit voorjaarsnota 2017. Vanaf 2018 kosten € 29.000 per jaar).

ECONOMISCHE ONTWIKKELING (2.B)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Bedrijvenpark H2O

Samen met de gemeenten Heerde en Oldebroek werken we aan de realisatie van het Vernieuwd Perspectief. We werken aan de verschillende bestemmingsplannen (bedrijvenpark en aansluiting A28). De vaststelling van de bestemmingsplannen is gepland in het vierde kwartaal 2017. Het vervolg van de planologische procedures lopen door in 2018. De realisatie van de nieuwe aansluiting op de A28 is 2018 volop in voorbereiding.

Gebiedsopgave 'Veluwe-op-één'

Provincie Gelderland wil van de Veluwe de nummer één toeristische bestemming maken. Daarom is de Veluwe aangewezen als één van de zes gebiedsgerichte opgaven van de provincie. De Veluwe Hanzesteden Elburg, Harderwijk en Hattem willen gezamenlijk de Hanze een plek geven in de gebiedsopgave. Met het programma 'Veluwse Hanze' willen we de Hanzesteden en de Veluwe toeristisch en economisch verbinden en versterken. Via strategische lijnen Decor, Duiding en Dynamiek, doen we een subsidieaanvraag bij de provincie Gelderland voor cofinanciering van diverse projecten.

Citymarketing

Economisch kijkt Hattem in twee richtingen: zowel regio Noord Veluwe als regio Zwolle zijn belangrijk voor de Hattemer ondernemer. In het convenant dat de gemeente Hattem met de Hattemse Ondernemersvereniging (HAVO) heeft getekend, is 'marketing' opgenomen als een van de speerpunten. In 2017 en 2018 gaan de HAVO en Ronduit Hattem werken aan het ontwikkelen en promoten van de binnenstad als samenhangend product door het opstellen van een marketingplan. Hierbij is het gezamenlijke 'DNA' het uitgangspunt. Positionering van Hattem, bijvoorbeeld ten opzichte van beide regio's, komt hierbij ook aan bod. De gemeente Hattem faciliteert en ondersteunt dit proces vanuit de bestaande formatie.

Regio Zwolle

De Regio Zwolle is een lichte en flexibele bestuurlijke samenwerkingsstructuur van 20 gemeenten en 4 provincies. Hattem neemt hierin actief deel. In dit verband wordt momenteel gewerkt aan een verdieping naar regioniveau van het rapport De Kracht van Oost. Tevens worden stappen gemaakt naar aanleiding van de Proeftuin Maak Verschil, waar de regio Zwolle ook deel van uit maakt. Bij deze twee trajecten zal het met name gaan om een 'coalition of the willing'. Als Hattem willen we ook onze bereidheid om mee te doen laten zien. Zoals het nu lijkt wordt er voor 2018 geen extra financiële bijdrage gevraagd van de gemeente Hattem. Wel blijven we nauw betrokken bij Regio Zwolle wat ambtelijke capaciteit zal vragen. Dit kan vooralsnog opgevangen worden binnen de huidige formatie.

Hanzestad Hattem: duiding

Hattem heeft een unieke positie als Hanzestad op de Veluwe en de stad verbindt daarmee twee sterke merken. Om de toerist kennis te laten maken met dat wat Hattem allemaal te bieden heeft, participeren we in een tweetal marketingregio's: VisitVeluwe en Hanzesteden Marketing.

In samenwerking met de gemeenten is in beide verbanden intensief gesproken over de opdracht aan de marketingorganisaties en zijn afspraken gemaakt over de opdracht. Afgesproken is de samenwerking te continueren en de bijdragen in overeenstemming te brengen met de gewenste opdracht op het gebied van pers en PR, communicatie en monitoring.

FYSIEKE LEEFOMGEVING (2.C)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Areaaluitbreiding

Na overdracht van de projecten Assenrade en het Hattense Loo naar beheer vindt er een areaaluitbreiding plaats zodat we deze nieuwe woongebieden mee kunnen nemen in het beheer. Deze uitbreiding dient verwerkt te worden in de exploitatie. Dekking voor de komende jaren vindt plaats uit de GREX van deze woongebieden.

Verkeer

In 2017 wordt een Gemeentelijk verkeer en Vervoersplan (GVVP) opgesteld. Hier komen maatregelen uit voort.

Participatie bij ruimtelijke projecten

We betrekken bewoners en ondernemers intensiever om mee te denken in projecten. De recent aangenomen participatiecode sluit hier bij aan. Dit vraagt inzet voor een aantal projecten in complexe omgeving zoals de herinrichting van de binnenstad. In de verschillende plannen van aanpak zal dit aan bod komen.

AMBITIES

Omvormen beplantingsvakken

Door het groen op beeldkwaliteit C te beheren is het aantal technisch afgeschreven beplantingsvakken toegenomen en kan vervanging niet meer uit de exploitatie betaald worden. De kosten hiervan bedragen € 25.000 structureel vanaf 2018.

5.4 PROGRAMMA 3 - BESTUREN EN ORGANISEREN

INLEIDING

Onderwerpen uit de kadernota 2018

EXPLOITATIE programma 3 (financieel: +/- is voordeel en -/- is nadeel)	Kadernota 2018				
	2017	2018	2019	2020	2021
VNOG regionale brandweer		-4.236	-4.236	-4.236	-4.236
Baten precariobelasting - opbouw voorziening		-100.000	-200.000	-300.000	-400.000
	0	-104.236	-204.236	-304.236	-404.236

Organisatieontwikkeling

We zijn in 2015 gestart met het programma Samen Hattem. Vanuit de kern van dat programma werken we permanent aan een nieuw samenspel met de samenleving in samenhang met de doorontwikkeling van de organisatie. De tot nu toe opgedane kennis en ervaringen uit de vier sporen worden verder benut in de aanpak en uitwerking van grote opgaven zoals de omgevingswet en het loket 0-100. Daarnaast zal de inhoudelijk uitwerking van de opgaven zelf, meer betekenis geven aan (voorbereiden van) maatregelen binnen de sporen. Door op deze manier “ontwikkelen te ontwerpen” zijn we in staat om in stijl, cultuur, competenties, inzet van technologie, organisatie-inrichting en dienstverleningsprocessen goed aan te sluiten op de stad en de gemeente die we willen zijn.

We willen in onze interne manier van samenwerken en aansturing dezelfde principes hanteren als in het samenspel met de samenleving. We willen niet slechts betrokken zijn bij ons werk, maar er ook trots op zijn: op ons werk, op onze organisatie en onze stad.

Met de verdergaande verandering zoeken we een sterke verbinding met de dagelijkse werkpraktijk. Zo worden initiatieven zoveel mogelijk integraal binnen de eenheden opgepakt. Daarbij zal de opgedane kennis en ervaringen in de sporen uiteraard worden benut.

Veranderen gaat niet vanzelf. Het vraagt tijd en inzet van eigen medewerkers, maar ook zal regelmatig externe expertise nodig zijn. Voor het eerste wordt een beroep gedaan op het maken van keuzes in het reguliere werk voor het laatste zal het ontwikkelbudget worden gebruikt.

We zien het Programma Dienstverlening, het stroomlijnen van processen en digitalisering niet als een aparte opgave, maar als een geïntegreerde opdracht binnen de organisatieontwikkeling. Bij de implementatie van een Zaaksysteem wordt niet alleen een nieuw systeem ingevoerd, maar worden tegelijkertijd de processen verbeterd. Daarbij leggen we ook een relatie met het ontwikkelen van een KCC en het versterken van de dienstverleningsprocessen.

Er moeten keuzes worden gemaakt. We kunnen niet alles doen en verwachten dat de organisatie en onze medewerkers van de ene op de andere dag invulling geven aan hun nieuwe rol. We doen niet alles tegelijk, maar kiezen voor een beperkt aantal onderwerpen die op een integrale en innoverende manier worden aangepakt. Dit zijn onderwerpen die de hele organisatie raken, urgent zijn en een belangrijk effect hebben op de inwoner.

NETWERKEN EN BESTUREN (3.A)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Samenwerking

Hattem participeert in de Regio Zwolle. In dit verband wordt momenteel gewerkt aan een verdieping naar regioniveau van het rapport De Kracht van Oost; tevens worden stappen gemaakt naar aanleiding van de Proeftuinen (waar de regio Zwolle ook deel van uit maakte). Bij deze twee trajecten zal het met name gaan om de 'coalition of the willing'. Hattem heeft al aangegeven voor de Regio Zwolle te gaan en zal hier ook stappen in moeten maken. Het budget voor samenwerking is niet toereikend voor de kosten van dit samenwerkingsverband en daarvoor is structureel € 5.000 extra nodig. (Onderwerp uit voorjaarsnota 2017. Vanaf 2018 kosten € 5.000 per jaar).

De colleges van de gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Nunspeet, Oldebroek en Putten bereiden in opdracht van hun gemeenteraden een voorstel voor een nieuwe samenwerking Noord-Veluwe in lijn met het rapport "De kunst van het verbinden" van kwartiermaker Geert Jansen. Onderdeel van dat voorstel is een verdeling van de verschillende taken en thema's over gastheergemeenten. In die verdeling is aan Hattem de rol van gastheer voor het strategisch thema A28 toebedeeld. Als Hattem moeten we ons oriënteren op het al dan niet aanschuiven bij andere overlegstructuren dan wel het herbeleggen van vrijvallende taken.

Regionale brandweer

Het gaat om een indexatie, die past binnen de afgesproken kaders. Het genoemde bedrag moet nog geraamd worden in de begroting 2018. (B&W-besluit 24 januari 2017 inzake begroting 2017-2012 en concept-kadernota VNOG 2018-2021). De kosten bedragen € 4.300.

Participatiecode

Binnen spoor 4 van Samen Hattem, Democratische Vernieuwing heeft een werkgroep een participatiecode opgeleverd die is vastgesteld door de raad. We starten met een aantal experimenten waar de raad bij betrokken is. De afspraak is dat na ieder traject geëvalueerd wordt om te leren van gemaakte fouten en/of om het proces te verbeteren. Daarnaast wordt de balans opgemaakt op inzet/tijd en geld t.o.v. hetgeen het traject heeft opgeleverd. Deze evaluaties kunnen op meerdere wijzen vorm gegeven worden en zullen per traject verschillend zijn. Gaandeweg moeten we ervaring opdoen met de code: hoe gaan we effectief om met participatie vanuit onze rol als raad, college en organisatie; zijn er aanpassingen van gemeentelijke kaders of van de code zelf nodig? Hierna kan doorontwikkeling plaatsvinden, mede afhankelijk van de voortgang in de andere sporen. Het vraagt extra ondersteuning van de griffier in samenwerking met (een delegatie van) raadsleden (en inwoners).

Bestuursondersteuning Griffie

De werkgeverscommissie heeft geconcludeerd dat de verhouding tussen het beschikbare aantal uren en het takenpakket voor de griffie niet in balans is. Er is nu (te) weinig tijd voor zaken als:

- Doorontwikkeling griffie (bijvoorbeeld digitale verslaglegging, ibabs online, 'lean' maken van processen)
- Raadscommunicatie/sociale media
- Samen Hattem (stuurgroep Samen Hattem, raads werkgroep Democratische vernieuwing, aangehaakt blijven bij organisatieontwikkeling)
- Regionale griffierskring en (scholings)bijeenkomsten die daar uit voortvloeien (o.a. belangrijk als klankbord en kennis vergaren) en andere externe bijeenkomsten voor griffiers

- Incidentele werkzaamheden/projecten (voorbeelden: cursus Politiek Actief, raadsinformatiebijeenkomsten/werkbezoeken buiten de reguliere vergaderingen om, gemeenteraadsverkiezingen)

Uit resultaten van formatie-benchmarks blijkt eveneens dat de griffie in Hattem karig bedeed is qua uren. De griffie vraagt om uitbreiding van 5 uur. Deze urenuitbreiding zal zo snel mogelijk in gang worden gezet. De kosten voor 2017 worden begroot op € 10.000. In de eerste helft van 2018 gaat de griffiemedewerker met pensioen. Er zal voor hem een opvolger moeten komen. De griffier heeft in een gesprek met de werkgeverscommissie aangegeven graag dit moment te willen aangrijpen om de functiebeschrijvingen van de griffier en griffiemedewerker verder onder de loep te nemen.

Rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie heeft haar werkzaamheden geëvalueerd en nagedacht over verbeterpunten. In dat kader is ook besproken of de huidige samenstelling van de commissie de meest ideale is en zo nee, welke samenstelling dan de voorkeur zou moeten hebben. Het aanstaande vertrek van de voorzitter Hein Dijkstra was een extra aanleiding om over die vraag na te denken. Belangrijke overwegingen zijn: invulling (wel, geen of deels raadsleden en deels externen), externe onderzoekers (inhuren, of niet, of deels), hoeveelheid onderzoeken per jaar en het kostenaspect van de diverse opties. De rekenkamercommissie heeft haar bevindingen voorgelegd aan het presidium. Het streven is nog deze raadsperiode een besluit te nemen over de samenstelling en werkwijze van de commissie, zodat in de nieuwe raadsperiode een nieuwe commissie meteen aan de slag kan.

In de huidige werkwijze vervult de griffiemedewerker tevens de rol van secretaris Rekenkamercommissie met onderzoekstaken (4 uur per week). Het is mogelijk dat hier verandering in komt op basis van de uiteindelijk gekozen samenstelling en werkwijze.

Gemeenteraadsverkiezingen maart 2018

Op 21 maart 2018 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Voor de nieuwe raadsleden wordt onder regie van de griffie een introductie- en inwerkprogramma opgesteld. Tevens wordt afscheid genomen van vertrekkende raadsleden. Kosten van e.e.a. zijn nog niet bekend.

DIENSTVERLENING (3.B)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Dienstverlening

Om het Programma Dienstverlening 2014 - 2018 te kunnen voortzetten en de daarin benoemde resultaten te kunnen realiseren is het noodzakelijk dat er regie komt op de activiteiten. Dit onderwerp maakt deel uit van de organisatieontwikkeling. In het proces naar de begrotingsvoorbereiding zal helder worden gemaakt welke activiteiten er worden ondernomen en welke kosten daar eventueel mee zijn gemoeid.

FINANCIËN (3.C)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Belastingen

Om de begroting sluitend te krijgen wordt als instrument veelal de onroerende-zaakbelastingen ingezet. Het gaat er echter om of het lastenniveau in verhouding staat tot datgene wat ervoor geboden wordt. Voor de (meerjaren)begroting 2016 is voor wat betreft de OZB een inkomstenmaatregel getroffen door de jaarlijkse opbrengst voor de periode 2016-2019 cumulatief met 5% te verhogen. Ook voor de jaren 2020 en 2021 is het een optie om de in 2016 genomen inkomstenmaatregel toe te passen.

Onbenutte belastingcapaciteit

Met het in de meicirculaire 2016 bekend gemaakte tarief afgezet tegen de WOZ-waarde per 1 januari 2016 van de Hattemse woningen en niet-woningen, is de onbenutte belastingcapaciteit voor het jaar 2017 berekend op een bedrag van € 317.000. Voor de OZB-tarieven geldt al een aantal jaren geen maxima en maximale stijgingspercentages meer. Een stijgingspercentage van de opbrengst OZB met 1% levert - exclusief inflatie - een bedrag op van € 23.800. Op basis van de gegevens uit de meicirculaire 2017 kan de onbenutte belastingcapaciteit worden bijgesteld.

Precariobelasting

Het heffen van belastingen op kabels en leidingen komt met ingang van 1-1-2022 te vervallen. In de (meerjaren)begroting is ingaande 2019 rekening gehouden met een afbouw van de opbrengst van € 500.000 over een periode van 8 jaar. Het huidige kabinetsbesluit houdt voor Hattem in dat met ingang van 2022 een opbrengst van € 535.000 moet worden gecompenseerd.

De dekking van de niet meer te realiseren opbrengst moet structureel worden gevonden. Dekking uit een reserve is niet aan de orde. Gelet op de keuze die in de begroting 2017 is gemaakt is gedeeltelijke 'dekking' voor de jaren 2019 t/m 2020 aanwezig. Gelet op de opgave als gevolg van het kabinetsbesluit willen we de opgave zo snel als mogelijk is vorm geven door in 2018 te starten met de afbouw. Dit betekent cumulatief een gemiddelde dotatie van jaarlijks € 100.000 aan de voorziening.

Accountantsdiensten

Het contract met de huidige accountant Ernst & Young loopt aan het eind van het boekjaar 2016 af en eindigt met de oplevering van de accountantsverklaring over de jaarrekening 2016. Vanaf het boekjaar 2017 moet een nieuw contract met een accountant worden gesloten.

In 2017 is de accountantscontrole gegund aan Baker Tilly Berk voor de jaren 2017 en 2018 met de mogelijkheid tot een verlenging voor de jaren 2019 en 2020.

De kosten worden begroot op € 60.000 waarvan € 15.000 ten laste wordt gebracht van het budget Sociaal Domein. De lastenstijging is € 16.000 in 2017 en vanaf 2018 € 22.000 per jaar (Onderwerp uit voorjaarsnota 2017).

Meicirculaire

De meicirculaire informeert de gemeente over de omvang en de verdeling van de algemene uitkering, de integratie-uitkeringen - inclusief die voor het sociaal domein - en de decentralisatie-uitkeringen uit het gemeentefonds voor de jaren 2017 en verder. Daarnaast bevat de circulaire informatie over andere financiële onderwerpen die voor de gemeente van belang zijn.

De meicirculaire is nog niet gepubliceerd. De verwachting is dat onder andere door de impasse in de kabinetsformatie er nagenoeg geen bijstellingen volgen met financiële consequenties voor de gemeente. Vooralsnog gaan we er van uit dat de uitkomsten budgetneutraal uitpakken.

Reservepositie

Bij de kadernota 2016 is het uitgangspunt opgenomen dat de ratio van het weerstandsvermogen hoger moet liggen dan 1,4. De reserves zijn dan ruim voldoende om risico's op te vangen. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2017 is de weerstandsratio berekend op 1,45. De jaarrekening 2016 presenteert een ratio van 1,79. Beide meetgegevens geven aan dat het weerstandsvermogen nog ruim voldoende is. Met het uitgangspunt van *een krachtig en stabiel financieel beleid* dat gericht is op een *blijvend en structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven* en de ambitie om een *robuuste reservepositie* te hebben, mag duidelijk zijn dat de ontwikkeling van de weerstandsratio continu aandacht vraagt.

De begroting van 2017 bevat een beoordeling van de onderlinge verhouding van de voorgeschreven kengetallen in relatie tot onze financiële positie. We willen beleid maken op de richting waarin de kengetallen zich moeten ontwikkelen. Najaar 2017 willen onze nota reserves en voorzieningen herzien. Gelet op bovengenoemde aspecten willen we de ratio van het weerstandsvermogen hierbij betrekken.

Investerings

Als basis voor het Meerjaren Investerings Programma (MIP) geldt de jaarschijf 2018 e.v. die bij de behandeling van de begroting 2017 door de raad is vastgesteld. Aanvullend hanteren we een aantal uitgangspunten. We willen onze bedrijfsvoering continueren waarbij de lijn van control op investeringen wordt doorgezet. Aan de hand van een projectplan wordt beoordeeld of de investering wordt uitgevoerd en daarvoor beschikbaar gestelde middelen worden ingezet. Hierbij betrekken we nadrukkelijk het participatieaspect.

Verdere uitgangspunten

De technische uitgangspunten die worden gehanteerd voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2018 - 2021 zijn als volgt:

- Voor de begroting 2018 zijn de loon- en prijsontwikkelingen niet op tijd bekend. We gaan er daarom vanuit dat de ontwikkeling als gevolg van onder andere CAO-afspraken wordt gecompenseerd via de koppeling met het gemeentefonds.
- De kosten van derden betreffen de diensten en goederen die derden leveren voor de uitvoering van de werkzaamheden binnen de gemeente. Het is gebruikelijk bij het begroten van deze kosten om rekening te houden met een prijsindexatie. Bij de prijsindexatie wordt uitgegaan van een jaarlijkse groei van 1,5%. Hiermee wordt de blijvende inzet onderstreept om goedkoper en met een hogere kwaliteit in te kopen. In de budgetten wordt de groei niet functioneel verwerkt.
- Voor de leges en tarieven wordt uitgegaan van een kostendekkend tarief op basis van de systematiek van toerekenen van organisatiekosten. De belastingen, heffingen en leges stijgen jaarlijks nominaal met de consumentenprijsindex (CPI), tenzij het tarief voor de leges landelijk door de Rijksoverheid wordt voorgeschreven. Voor de indexering van de belastingen en leges wordt de inflatie van consumentenprijzen gevolgd, zoals gepubliceerd door het CBS in april voorafgaand aan de begroting. De indexering voor 2017 bedroeg 1,5%. Voor 2018 bedraagt de indexering 1,6% (CPI april 2017). Voor de begroting 2018 wordt rekening gehouden met een indexering van 1,5%.
- Uitbreiding of krimp van het areaal (in beheer zijnde wegen, straten, groen, meubilair en kunstwerken) wordt verwerkt in de begroting zodat het bestaande beheer niet in kwaliteitsniveau hoeft te worden aangepast.

AMBITIES

De opgave van een structureel en reëel sluitende (meerjaren)begroting blijft onverminderd groot. Vanuit dat realisme doen we nieuwe investeringen. In de verantwoording van deze kadernota hebben we beschreven dat we dit noodzakelijk vinden. Het gaat om de ontwikkeling die we met Samen Hattem in gang hebben gezet, ontwikkelingen vanuit het Rijk en een bestuurlijke zelfstandigheid die betekenis heeft voor de stad. Het vraagt om investeringen op onderwerpen die voor Hattem van belang zijn en om investeringen in de gemeentelijke organisatie.

GEMEENTELIJKE ORGANISATIE (3.D)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Informatie veiligheid

Op basis van een interne audit is vastgesteld wat de opgave is om tegemoet te komen aan de eisen van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten). Er zijn 'zachte' maatregelen nodig gericht op houding, gedrag en omgang informatie. Daarnaast moet geïnvesteerd worden in 'harde' maatregelen. Het gaat om beleggen van rollen/functies en optimaliseren van de huidige technische infrastructuur. De digitaliseringsopgave van de omgevingswet zal omvangrijk zijn en de nodige proces- informatiestroom - en applicatieaanpassingen vergen.

Inkoop

Het beheer van (aanbestedings)dossiers en contracten, is belangrijker geworden voor audits en leveranciersmanagement. Er wordt een pilot gedraaid met een nieuwe applicatie. Het beheer van de applicatie zal moeten worden ingericht. Dat geldt ook voor contractbeheer. De formatie zal - intergemeentelijk - moeten worden uitgebreid.

ICT

De i-Dienst speelt een belangrijke rol in het beheersbaar inzetten van ICT ten behoeve van de gemeentelijke informatievoorziening. Met de Visie op informatisering en Project Portfolio Management zijn kaders en een stuurinstrument gecreëerd waarbinnen het applicatielandschap verbeterd kan worden, zoals bijvoorbeeld beoogd wordt met de projecten M2A, zaakgericht werken en de omgevingswet. Maar ook de organisatie van de taakvelden op het snijvlak van Business & Informatisering vraagt om continue verbetering.

Het onderzoek naar de mogelijke invulling van de CIO rol is afgerond en de uitkomsten worden bestudeerd. De besluitvorming over de aanbevelingen zal moeten worden vertaald naar mogelijke veranderingen in rol & positieverandering van de adviseurs en profielverandering van de i-Dienst.

Binnen de i-Dienst is gewerkt aan de inrichting van de IT-serviceorganisatie. De inrichting is vormgegeven aan de hand van 10 deelprojecten, waarbij aandacht is besteed aan (optimaliseren van) werkprocessen en normen voor dienstverlening (op basis van het DVH). van deze verbeterslag is ook de formatie en taakverdeling uitgelijnd. Daarbij is gespiegeld aan de formatiebenchmark van M&I dat begin dit jaar is opgeleverd. De formatie hoeft niet te worden bijgesteld en blijft daarmee onder de landelijke benchmark.

De huidige kostenverrekening is verouderd en onvoldoende transparant voor de onderbouwing van de deelnemer bijdrage van de gemeenten. Dit jaar is om die reden gestart met een integrale ICT benchmark zodat de kostenstructuur van de i-Dienst(verlening) inzichtelijk kan worden gemaakt. Deze kostenstructuur zal vervolgens als uitgangspunt worden genomen om een nieuwe / eigentijdse methode van kostentoerekening te ontwikkelen. De inzet van Hattem is dat deze nieuwe methode wordt gebruikt om de meerjarenbegroting 2018 en verder te herijken. Onze partners hebben de bereidheid uitgesproken om tot een herijking te komen.

5.5 PROGRAMMA 4 – BEDRIJFSVOERING / OVERHEAD

INLEIDING

Onderwerpen uit de kadernota 2018 met een meerjarige doorwerking.

EXPLOITATIE programma 4	Kadernota 2018				
	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
(financieel: +/- is voordeel en -/- is nadeel)					
geen onderwerpen	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0

BEDRIJFSVOERING EN OVERHEAD (4.A)

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Personeel

Er wordt een meewerkend voorman buitendienst geworven en daarmee vindt uitbreiding van de functieformatie plaats met 0,4 FTE werkbegeleider/coach. Deze persoon gaat medewerkers uit het doelgroepenregister van de Participatiewet begeleiden. De kosten van deze formatie bedragen structureel € 24.120 waarvan in startjaar 2017 de helft nodig is. Voor 2017 kunnen de kosten worden opgevangen binnen de reguliere personeelsbudgetten (Onderwerp uit voorjaarsnota 2017. Vanaf 2018 kosten € 24.120 per jaar).

6. BEGROTINGSVOORBEREIDING : PROCES EN PLANNING

PROCES

Met inachtneming van het bestaande financiële kader, willen we in de verdere begrotingsvoorbereiding aandacht besteden aan mogelijke (beleid) keuzes / heroverwegingen die opportuun zijn voor het herstel van het begrotingsevenwicht.

Afhankelijk van het Rijksbeleid en de financiële effecten voor het meerjarenbeeld, in het bijzonder de financiële uitkomsten van de mei- en septembercirculaire van het Gemeentefonds, willen we kunnen aangeven welke ontwikkelingen en voorstellen als eerste aan bod zouden moeten komen voor een heroverweging of welke ontwikkelingen een OZB-verhoging zouden rechtvaardigen.

Bij de voorbereiding van keuzes hebben we voorlopige zoekvelden benoemd. Wij vragen uw Raad om zich hierover uit te spreken c.q. zelf met voorstellen te komen.

Wij hebben de volgende zoekvelden in beeld:

- Subsidies
- Assenrade
- Overhead (in het bijzonder de mogelijke verlaging van de deelnemersbijdrage / kosten voor ICT).

In de begrotingsvoorbereiding zal een actualisatie plaatsvinden van:

- de algemene reserves, het weerstandsvermogen, de risico's en de weerstandsratio
- het Meerjaren Investerings Programma (MIP)

PLANNING

Kadernota

- 1 juni 2017 : vaststellen collegevoorstel en concept-raadsvoorstel door college
- 12 juni 2017 : behandelen raadsvoorstel door commissies
- 26 juni 2017 : vaststellen raadsvoorstel door gemeenteraad

Begroting

- 10 oktober 2017 : vaststellen collegevoorstel en concept-raadsvoorstel door college
- 25 oktober 2017: behandelen raadsvoorstel door commissies
- dinsdag 7 november 2017 : vaststellen raadsvoorstel door gemeenteraad